

de Bibliotheek
Noord Fryslân

Wijzigingen in de nieuwe bibliotheekwet

Bij ingang van de nieuwe bibliotheekwet in 2026 gaat de zorgplicht gelden. Dat betekent dat gemeenten de wettelijke taak krijgen om ervoor te zorgen dat inwoners toegang hebben tot een volwaardige bibliotheek. Hiervoor is vanaf 2025 jaarlijks ongeveer € 54 miljoen beschikbaar. De bekostiging van deze zorgplicht zal via het Gemeentefonds verlopen. De aangepaste wet vervangt de huidige Wet stelsel openbare bibliotheken (Wsob) die dateert van 2015. De Wsob vormt de basis voor de wet zorgplicht. Er staan echter meer zaken in de nieuwe Wsob dan alleen de zorgplicht van 1 bibliotheek per gemeente. De belangrijkste verschillen:

- De huidige Wsob bestaat voornamelijk uit richtlijnen en adviezen om tot basis bibliotheekwerk te komen
 - De huidige wet biedt ruimte aan gemeenten voor eigen invulling, maar heeft in de praktijk geleid tot grote verschillen in bibliotheekwerk per gemeente en daarmee tot ongelijkheid van inwoners in Nederland
- De nieuwe wet met daarin de zorgplicht, versterkt de positie van de wetgever en stelt verplichtingen en minimale eisen aan het volwaardig bibliotheekwerk.
 - Dit biedt gemeenten en bibliotheken enerzijds de kans om het bibliotheekwerk op orde te krijgen
 - Anderzijds moet er daadwerkelijk voldaan worden aan wettelijke verplichtingen.
 - Gemeente en bibliotheekorganisatie stellen samen het meerjarenplan volwaardig bibliotheekwerk op.

Vanaf januari 2025 wordt het bibliotheekwerk door de landelijke overheid extra financieel ondersteund d.m.v. een decentralisatie uitkering voor 2025 en voor 2026. Vanaf 2027 vervalt de decentralisatie uitkering en worden er extra financiële middelen via het gemeentefonds uitgekeerd.

Volwaardig bibliotheekwerk en de zorgplicht

De wetteksten zijn nog volop in ontwikkeling, wat in ieder geval al vaststaat, is:

- één volwaardige bibliotheekvestiging in elke gemeente; met een collectie, professioneel bemand en een minimumaantal uren open.
- gemeenten krijgen de plicht een meerjarenplan inclusief financiële paragraaf op te stellen
- provincies houden toezicht
- het wetsvoorstel gaat begin 2025 naar de Tweede kamer

Uitgangspunt is een volwaardige bibliotheek met de vijf kerntaken uit de Wsob:

1. kennis en informatie beschikbaar stellen
2. mogelijkheden bieden voor ontwikkeling en educatie
3. stimuleren om te lezen
4. ontmoeting en debat organiseren
5. mensen kennis laten maken met kunst en cultuur.

Op basis van de evaluatie van de Wsob uit 2015 is een convenant gesloten door de verschillende partijen op landelijk, provinciaal en lokaal niveau, door het Ministerie van OCW, het IPO en de VNG en vanuit het werkveld van de bibliotheek door de Koninklijke Bibliotheek (KB), de samenwerkende provinciale ondersteuningsinstellingen Nederland (SPN) en de Vereniging van Openbare Bibliotheken (VOB). Hierin zijn verschillende afspraken gemaakt.

Er zijn drie maatschappelijke opgaven vastgelegd waaraan de betrokken partijen de komende jaren gezamenlijk zullen werken:

- het bevorderen van geletterdheid en leesplezier
- inzet op digitale inclusie en digitaal burgerschap
- het opzetten van het nieuwe landelijke programma Leven Lang Ontwikkelen.

Om die doelen te bereiken, moet iedere inwoner van Nederland binnen een redelijke afstand toegang hebben tot volwaardige openbare bibliotheek *functies*, die alle vijf kernfuncties vervullen en op die manier een relevante bijdrage leveren aan de maatschappelijke opgaven. Ook is er veel aandacht voor de intensieve samenwerking met partners op lokaal, regionaal en landelijk niveau. De bibliotheekfunctie bestaat uit meer dan een stenen gebouw met een boekenuitleen functie.

Normenkader

Er is ook een overheidsafpraak rond bestuurlijke verhoudingen. Hoe meer geld de landelijke overheid bijdraagt, hoe meer zeggenschap zij heeft. Echter, met de nieuwe gelden vanuit het Rijk dekt zij slechts een deel van de hele bibliotheekbegroting. In de wet zal een beperkt normenkader meegegeven kunnen worden.

De staatssecretaris heeft op hoofdlijnen afspraken gemaakt met de VNG, IPO en de bibliotheeksector over hoe ieder zorg kan dragen voor een nog sterker bibliothekennetwerk. Het normenkader is onderdeel van deze afspraken set. Het normenkader legt vast wat de basisvoorziening inhoudt. Dit omvat: een inhoudelijke norm, een bekostigingsnorm en een aanwezigheidsnorm en bemande openingsurennorm.

Het kader kent vier uitgangspunten die ten grondslag liggen aan het meerjarenplan.

- Inhoud bibliotheekwerk
- Aanwezigheid/beschikbaarheid van de bibliotheekvoorziening
- Bekostigingsmodel
- Professionaliteit en bemensing.

Status normenkader

Het normenkader is nog een concept en wordt nu besproken in zowel VNG als in het werkveld.

Het voornemen is de ambities te verankeren in een handreiking van de VNG.

Bij het normenkader is gewerkt met een regressiemodel dat zo goed mogelijk de lokale situatie voorspelt. Dit betekent dat er altijd ruimte dient te zijn voor maatwerk, zeker waar het kleine kernen betreft.

Financiën

Voorafgaand aan de begroting 2025 is met alle gemeenten gesproken over de invulling van de decentralisatiegelden. Deze plannen zijn opgenomen in de begroting en op hoofdlijnen in de inleiding beschreven.

In de begroting van 2025 is de wijziging van de Wsob van basis naar volwaardige functies van de bibliotheek meegenomen. Dat betekent concreet het versterken van de interne organisatie (personeel en deskundigheidsbevordering) en het verder ontwikkelen en uitbreiden van de bestaande programmalijnen Basisvaardigheden en Jeugd & Onderwijs, alsmede het opzetten van de nieuwe programmalijn Leven Lang Ontwikkelen.

Ook is er een aanzet gemaakt voor de eventueel benodigde extra locaties in twee gemeenten (Noardeast-Fryslân en Dantumadiel).

Tot slot is er in de begroting voor het grootste deel rekening gehouden met eventuele uitbreiding van de openingstijden, waar dat reëel wordt geacht. Dit behoeft nog bespreking met iedere gemeente.